

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА
ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Кафедра міжнародних відносин

**Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»**

Освітня програма 291.00.01 «Суспільні комунікації»

**БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему:
ПІСЕННА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ
ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

**Студентки 4 курсу
денної форми навчання
Кокори Вікторії
Денисівни
Науковий керівник:
Д. і. н., доцент
завідувач кафедри
міжнародних відносин
Яблонський В. М.**

Київ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІСЕННОЇ ДИПЛОМАТІЇ.....	6
1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження.....	6
1.2. Поняття та сутність пісенної дипломатії в контексті культурної дипломатії, методи дослідження.....	8
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ ПІСЕННОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ.....	17
2.1. Пісенна дипломатія як інструмент реалізації зовнішньої політики на міжнародній арені.....	17
2.2. Еволюція пісенної дипломатії України з часів незалежності.....	21
2.3. Пісенна дипломатія як спосіб популяризації української культури в світі.....	27
РОЗДІЛ 3. ПІСЕННА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	32
3.1. Внесок музикантів у міжнародну підтримку України на початку повномасштабного вторгнення.....	32
3.2. Сучасний стан пісенної дипломатії.....	36
3.3 Виклики та перспективи розвитку пісенної дипломатії у зовнішній політиці України.....	41
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	51

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність теми дослідження в умовах сучасних міжнародних відносин зумовлена кількома ключовими факторами.

По-перше, в епоху глобалізації та інформаційних війн культурна складова зовнішньої політики набуває особливого значення. Пісня, як універсальний засіб комунікації, здатна долати мовні та культурні бар'єри, формуючи позитивний імідж країни та сприяючи налагодженню діалогу з різними аудиторіями.

По-друге, в умовах російської агресії проти України, пісенна дипломатія може стати потужним інструментом протидії російській пропаганді та поширення правдивої інформації про події в Україні. Українська пісня, як частина національної культури, здатна донести до світової спільноти український погляд на події, розповісти про героїзм українського народу та його прагнення до свободи та незалежності.

По-третє, пісенна дипломатія може сприяти зміцненню міжнародної підтримки України. Через пісні, що відображають українську культуру та цінності, Україна може залучити до своєї боротьби нових союзників та партнерів.

По-четверте, пісенна дипломатія може стати ефективним інструментом «м'якої сили», сприяючи формуванню позитивного іміджу України як сучасної, європейської держави з багатою культурною спадщиною. Враховуючи ці фактори, дослідження пісенної дипломатії як інструменту реалізації зовнішньої політики України є надзвичайно актуальним та важливим для зміцнення позицій України на міжнародній арені.

Враховуючи вищезазначене, дослідження ролі дипломатії в реалізації зовнішньої політики України є не лише актуальним, але й необхідним для забезпечення національних інтересів та зміцнення позицій України на міжнародній арені.

Об'єктом дослідження виступає дипломатія України.

Предметом дослідження є пісенна дипломатія як засіб здійснення зовнішньополітичного курсу України.

Метою дослідження є з'ясування ролі та значення пісенної дипломатії як ефективного інструменту реалізації зовнішньої політики України, а також аналіз її впливу на формування міжнародного іміджу держави та просування національних інтересів у глобальному комунікативному просторі.

Для досягнення мети дослідження, доцільно визначити наступні **завдання**:

- Окреслити ступінь наукової розробки і теоретичні основи пісенної дипломатії української держави;
- Охарактеризувати пісенну дипломатію, як інструмент підтримання позитивного іміджу України на міжнародній арені;
- Продемонструвати визначальні етапи трансформації пісенної дипломатії від початку проголошення незалежності і до сучасного періоду українського державотворення;
- Виокремити внесок і здобутки видатних діячів України на міжнародній платформі після початку масштабної збройної агресії РФ;
- З'ясувати перешкоди та шляхи їх подолання у контексті підтримки зовнішніх зв'язків держави шляхом реалізації пісенної дипломатії у майбутній перспективі.

Практичне та теоретичне значення роботи. Дослідження пісенної дипломатії як інструменту реалізації зовнішньої політики України має широке теоретичне та практичне значення, що виходить далеко за межі суто академічного інтересу. У сучасному світі, де інформаційні потоки та культурні впливи відіграють все більшу роль, пісенна дипломатія стає потужним засобом формування позитивного іміджу держави, зміцнення міжнародних зв'язків та просування національних інтересів.

З теоретичної точки зору, дослідження цієї теми дозволяє поглибити розуміння механізмів культурної дипломатії, її впливу на формування суспільної думки та міждержавні відносини. Воно сприяє розвитку теорії міжнародних відносин, зокрема в контексті м'якої сили та публічної дипломатії. Аналіз

пісенної дипломатії дозволяє виявити її специфічні риси, відмінності від інших форм культурної дипломатії, а також її потенціал у вирішенні конкретних зовнішньополітичних завдань.

З практичної точки зору, результати дослідження можуть бути використані для розробки ефективних стратегій культурної дипломатії України. Вони можуть допомогти українським дипломатам, митцям та культурним діячам у використанні пісенного мистецтва для досягнення конкретних зовнішньополітичних цілей.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота містить 51 сторінку, яка складається із титульної сторінки, змісту, вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел й літератури у кількості 37 пунктів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІСЕННОЇ ДИПЛОМАТІЇ

1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження

Проблематика пісенної дипломатії як елемента зовнішньополітичної стратегії держави є порівняно новим напрямом досліджень у вітчизняній та зарубіжній науці. Комплексний аналіз наявної наукової та експертної літератури свідчить про обмежену кількість праць, які безпосередньо присвячені вивченню пісенної дипломатії, натомість окремі аспекти цієї теми розглядаються в межах ширших досліджень культурної дипломатії, м'якої сили, національного брендингу, публічної дипломатії та культурної політики.

Умовно використану літературу можна класифікувати на такі групи:

1. Теоретичні праці з питань культурної та публічної дипломатії, які становлять методологічну базу дослідження:

а. Найбільш вагомими серед них є праці Джозефа Ная, зокрема «Soft Power: The Means to Success in World Politics», де вперше чітко сформульовано поняття «м'якої сили», у межах якої функціонує і пісенна дипломатія [9].

б. Українські дослідники, такі як Н. Сербіна [22], О. Іваницький [3], Т. Браніцька [1], розглядають культурну дипломатію як інструмент державної політики, акцентуючи увагу на її особливостях у пострадянському просторі.

2. Праці, що безпосередньо чи опосередковано торкаються пісенної дипломатії України:

а. У працях Р. Комара [4], С. Головатого, аналізується роль української естрадної музики та участь України у конкурсах на кшталт «Євробачення» як засобу комунікації зі світовою спільнотою.

б. Окремі автори (зокрема В. Драч [2] та А. Хоменко [32]) підкреслюють вплив української пісні на міжнародну аудиторію в умовах гібридної війни та медійної конкуренції.

3. Аналітичні звіти, публікації експертів, присвячені культурній політиці України та практикам культурного експорту:

а. Наприклад, звіти Українського інституту, Українського культурного фонду, Міністерства культури та інформаційної політики України містять важливі статистичні, концептуальні та програмні матеріали, які свідчать про інституціоналізацію культурної дипломатії.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що пісенна дипломатія як окрема сфера дослідження в українській науці ще не набула достатнього рівня теоретичного осмислення, що й зумовлює актуальність обраної теми. Водночас наявність значного пласту праць, присвячених суміжним темам, дозволяє створити наукове підґрунтя для власного дослідження.

Що стосується джерельної бази, то її становлять такі групи:

Нормативно-правові акти та офіційні документи:

Стратегії та концепції зовнішньої політики України, зокрема «Стратегія комунікацій у сфері євроінтеграції» (2021) [25],

Закон України «Про культуру» [15],

Річні звіти Українського інституту [28] та Українського культурного фонду [29].

Міжнародні документи та інституційні матеріали:

Програми ЮНЕСКО в галузі культурного діалогу [30],

Документи Європейського Союзу щодо стратегічної комунікації,

Матеріали Європейського мовного союзу (EBU), зокрема звіти про проведення пісенного конкурсу «Євробачення» [37].

Інформаційні джерела:

Аналітичні статті, новини, інтерв'ю на сайтах BBC, Deutsche Welle [36], Укрінформ, Суспільне [26],

Публічні виступи представників МЗС України, Українського інституту, діячів культури [18].

Статистичні та рейтингові матеріали:

Індекси культурного впливу,

Дані щодо глядацької аудиторії конкурсів, охоплення української музики на цифрових платформах [31].

Отже, джерельна база дослідження є достатньо широкою і багатогранною, що дозволяє глибоко й об'єктивно проаналізувати пісенну дипломатію як інструмент реалізації зовнішньої політики України.

1.2. Поняття та сутність пісенної дипломатії в контексті культурної дипломатії, методи дослідження

Дослідження пісенної дипломатії, як міждисциплінарного явища, вимагає застосування широкого спектру теоретико-методологічних підходів, що дозволяють комплексно проаналізувати її сутність, форми та вплив. В основі цього дослідження лежить розуміння пісенної дипломатії як форми культурної дипломатії, що використовує музику для досягнення зовнішньополітичних цілей. Тому, необхідно спиратися на теорії культурної дипломатії, які розглядають культуру як інструмент м'якої сили, здатний формувати позитивний імідж країни, налагоджувати діалог та впливати на громадську думку.

Одним з ключових теоретичних підходів є концепція «м'якої сили» Джозефа Ная, яка акцентує увагу на здатності країни досягати своїх цілей шляхом привабливості та переконання, а не примусу. Музика, як універсальна мова, здатна створювати емоційний зв'язок між людьми, незалежно від їхнього походження та культурних відмінностей, що робить її ефективним інструментом «м'якої сили» [9].

Важливим є також аналіз пісенної дипломатії з позицій комунікативних теорій, що дозволяють дослідити, як музичні повідомлення передаються, інтерпретуються та впливають на аудиторію. Необхідно враховувати контекст, в якому відбувається комунікація, а також культурні коди, які використовуються для передачі повідомлень.

Соціологічні теорії, зокрема теорія соціального конструювання реальності, дозволяють розглядати пісенну дипломатію як процес створення та поширення

певних образів та стереотипів про країну. Музика може використовуватися для формування позитивного іміджу держави, її культури та цінностей, а також для подолання негативних стереотипів.

Історичний підхід є необхідним для розуміння еволюції пісенної дипломатії, її форм та методів. Аналіз історичних прикладів дозволяє виявити закономірності та тенденції розвитку цього явища, а також оцінити його ефективність у різні періоди.

Методологічно, дослідження пісенної дипломатії вимагає застосування як якісних, так і кількісних методів. Якісні методи, такі як аналіз текстів пісень, інтерв'ю з музикантами та дипломатами, а також аналіз музичних заходів, дозволяють глибоко дослідити зміст та контекст пісенної дипломатії. Кількісні методи, такі як опитування громадської думки та статистичний аналіз, дозволяють оцінити вплив пісенної дипломатії на аудиторію та її ефективність.

Особливу увагу слід приділити аналізу музичних заходів, таких як міжнародні музичні фестивалі, конкурси та концерти, які є важливими інструментами пісенної дипломатії. Необхідно дослідити їхню організацію, програму, учасників та аудиторію, а також їхній вплив на формування іміджу країни.

Публічна дипломатія являє собою стратегічний інструмент, спрямований на довгострокове формування позитивного сприйняття держави на міжнародній арені. Її основна мета полягає у створенні сприятливого середовища для реалізації зовнішньополітичних цілей та дипломатичної діяльності в цілому. На відміну від традиційної дипломатії, яка зосереджена на взаємодії між державами, публічна дипломатія орієнтована на широку аудиторію, що включає зарубіжну громадськість, представників засобів масової інформації, а також впливових лідерів думок.

Виходячи з розуміння того, що громадська думка відіграє важливу роль у формуванні зовнішньої політики, публічна дипломатія прагне впливати на сприйняття держави за кордоном. Вона не замінює собою класичні дипломатичні

методи, а скоріше доповнює їх, створюючи необхідний контекст для успішного проведення офіційних заходів та переговорів [33, с. 33].

В умовах, коли «м'яка сила» дедалі більше впливає на міжнародні відносини, публічна дипломатія набуває особливого значення. Її завдання виходять далеко за межі простого інформування. Вона має стати платформою для діалогу, де зарубіжна громадськість не лише дізнається про позицію держави, але й може висловити свою думку. Важливим аспектом є налагодження зворотного зв'язку, що дозволяє державі краще розуміти настрої та очікування за кордоном. Ця інформація має бути використана для формування зовнішньополітичної позиції, яка враховує думку міжнародної спільноти.

У цьому контексті не можна недооцінювати роль культурної дипломатії, яка є важливим інструментом «м'якої сили». Культура - це не лише візитна картка країни, але й потужний засіб для подолання стереотипів та формування позитивного іміджу. Культурна дипломатія сприяє розвитку міжкультурного діалогу, зміцнює взаєморозуміння та довіру. Це, своєю чергою, створює сприятливий клімат для економічного співробітництва та залучення іноземних інвестицій [17, с. 22].

Пісенна дипломатія є сучасною, мобільною та емоційно виразною формою культурної дипломатії, яка набуває дедалі більшого значення в системі зовнішньої політики держави. Вона виступає ефективним інструментом просування культурної ідентичності, національних цінностей та досягнень України через музику як універсальну мову міжнародної комунікації. Завдяки участі у міжнародних пісенних конкурсах, гастрольній діяльності артистів, культурних проєктах за кордоном та музичних ініціативах, пісенна дипломатія виконує роль потужного каналу зовнішньої комунікації.

Музика, як елемент національної культури, сприяє формуванню позитивного іміджу держави, встановленню і зміцненню міждержавних контактів, а також створенню умов для ефективного міжкультурного діалогу. Пісенна дипломатія здатна впливати на суспільну думку, викликати емоційну

солідарність із країною, що особливо важливо в умовах війни або геополітичного протистояння.

У сучасному глобалізованому світі, де важливу роль відіграє символічний капітал нації, пісенна дипломатія розглядається як форма транснаціонального комунікування, що базується на поширенні культурних кодів через пісню. Музичні твори виконують функцію інформаційних повідомлень, здатних транслювати ідеї, сприяти порозумінню між народами та захищати національні інтереси шляхом культурного впливу [13, с. 58-59].

У сучасному світі дипломатія відіграє вирішальну роль у реалізації зовнішньої політики держави, функціонуючи поряд із такими традиційними інструментами, як військова сила, розвідка та економічне співробітництво. Серед багатьох форм дипломатії помітне місце посідає культурна дипломатія, яка використовує культурний потенціал країни для досягнення стратегічних зовнішньополітичних цілей. Одним із найяскравіших проявів цього напрямку є пісенна дипломатія - м'який і емоційно насичений інструмент, що ґрунтується на універсальності музичної мови та її здатності досягати глибокого впливу на міжнародну аудиторію.

Пісенна дипломатія охоплює цілий спектр культурної активності: від участі у міжнародних музичних конкурсах і фестивалях до організації гастрольних турів, підтримки національних артистів за кордоном, створення музичних проєктів, що презентують національну ідентичність. Головним її завданням є формування позитивного іміджу держави на міжнародному рівні, створення сприятливого символічного фону для ведення міждержавного діалогу та просування політичних і гуманітарних цінностей.

У сучасних умовах, коли інформаційні потоки поширюються з високою швидкістю, культурний ресурс - зокрема пісенний - набуває особливого значення у визначенні міжнародної репутації держави. Через музику, яка резонує з емоціями та ідентичністю слухачів, держави здобувають симпатії, підтримку, а іноді й політичну солідарність. Саме тому уряди дедалі частіше звертаються до музичної дипломатії як до частини ширшої стратегії м'якої сили.

Усвідомлюючи важливість цього інструменту, держави активно працюють над створенням умов для експорту музичної культури, розвитку культурних інституцій, співпраці з діаспорою та глобальним медіапростором. У добу цифрових комунікацій, коли музика легко перетинає кордони, пісенна дипломатія стає дієвим засобом впливу на міжнародну громадську думку [24, с. 90-92].

Аналіз різноманітних наукових підходів до розуміння культурної дипломатії дозволяє виокремити її ключові риси та сформулювати узагальнене визначення у контексті пісенного мистецтва. Пісенна дипломатія - це форма культурної дипломатії, що передбачає цілеспрямоване використання музичних ресурсів, зокрема популярної, академічної та народної пісні, для досягнення зовнішньополітичних цілей, просування національних інтересів, зміцнення міжнародної співпраці та запобігання конфліктам шляхом застосування м'якої сили.

На відміну від традиційної дипломатії, яка оперує інструментами політичного тиску, санкцій чи силового впливу, пісенна дипломатія базується на культурній привабливості, емоційному впливі та гуманітарній силі музичного мистецтва. Вона є ненасильницьким способом міжнародної комунікації, який здатен формувати позитивне ставлення до держави без необхідності політичного примусу.

У межах цього дипломатичного напрямку використовуються такі інструменти, як транснаціональні пісенні конкурси, культурні фестивалі, творчі резиденції, міжнародні гастролі, спільні музичні проекти, а також підтримка національних виконавців за кордоном. Вони забезпечують ефективне культурне повідомлення, сприяють розвитку міжкультурного діалогу та створюють умови для тривалих міжнародних контактів. Пісенна дипломатія, отже, виступає як потужний комунікаційний ресурс у системі м'якої сили, що забезпечує формування позитивного іміджу держави на глобальній арені [23, с. 36].

Пісенна дипломатія, як складова культурної дипломатії, відіграє важливу роль у зміцненні міжнародного авторитету держави, розвитку економічних

можливостей та просуванні національних інтересів. Використання музики як універсальної мови міжкультурної комунікації сприяє залученню уваги іноземної аудиторії до культурних досягнень країни, формуванню її позитивного іміджу та стимулюванню довіри, що, своєю чергою, створює сприятливі умови для інвестицій, розвитку експорту і соціально-економічного зростання.

У контексті сучасних міжнародних відносин пісенна дипломатія стає потужним інструментом «м'якої сили». Через поширення пісенних традицій, мовної та музичної ідентичності, країна ламає стереотипи, сприяє міжкультурному діалогу та викликає повагу до власних культурних цінностей. Це дозволяє досягати зовнішньополітичних цілей не шляхом тиску, а завдяки привабливості й відкритості.

Процеси глобалізації спричинили трансформацію форм культурної присутності за кордоном, а пісенна дипломатія адаптувалася до нових реалій завдяки цифровим платформам, міжнародним конкурсам, віртуальним концертам та активній участі в культурних мережах. Її завданням є не лише презентація культури, але й утвердження національного голосу у світовому комунікативному просторі.

Пісенна дипломатія також сприяє соціокультурній інтеграції, підтримує національні інтереси в умовах інформаційних війн і гібридної агресії, де пісня може бути засобом морального опору, солідарності або символом єдності. Вона ґрунтується на обміні музичними ідеями, емоційними наративами та образами, які сприяють порозумінню між культурами.

Серед практичних інструментів пісенної дипломатії можна виділити:

- участь у міжнародних пісенних конкурсах, зокрема Євробаченні;
- гастрольну діяльність артистів за кордоном;
- підтримку української музики на глобальних стримінгових платформах;
- організацію фестивалів, благодійних концертів і музичних обмінів;
- співпрацю з діаспорою і культурними центрами інших країн;
- переклад і субтитрування пісень задля ширшого охоплення аудиторії.

До основних принципів пісенної дипломатії, як і культурної дипломатії загалом, належать:

- повага до культурного розмаїття і спадщини;
- розвиток міжкультурного діалогу через музику;
- утвердження цінностей справедливості, толерантності та миру;
- використання культури як мосту для об'єднання, а не розділення [1, с. 21-25].

Міжкультурні зв'язки, що є фундаментальною формою людського спілкування, в сучасному світі набувають особливого значення, особливо в контексті естрадного мистецтва. Естрада, як міжнародне явище, пронизує культурні кордони, об'єднуючи людей різних національностей, рас, віросповідань та соціальних груп. Її природа, що базується на універсальних емоціях та естетичних цінностях, сприяє активному міжкультурному обміну.

Естрадне мистецтво не обмежується національними рамками, а прагне до глобального поширення. Видатні виконавці, беручи участь у міжнародних конкурсах, фестивалях та гастрольних турах, не лише здобувають визнання, але й стають послами своєї культури. Різноманітні форми міжнародних зв'язків у сфері естради, такі як репертуарний обмін та спільні мистецькі проекти, сприяють збагаченню культурного простору та розвитку міжкультурного діалогу.

Важливо зазначити, що міжнародні зв'язки в естрадному мистецтві часто розвиваються на індивідуальному рівні, що свідчить про силу особистих зв'язків та творчої ініціативи. Таке співробітництво не лише сприяє розвитку туризму та культурного обміну, але й створює можливості для професійного зростання та обміну досвідом. Виконавці, режисери та арт-менеджери, беручи участь у міжнародних проектах, стають джерелами інформації про можливості співпраці між професіоналами з різних країн.

Естрадне мистецтво, завдяки своїй універсальній природі та міжнародним зв'язкам, відіграє важливу роль у міжкультурному діалозі, сприяючи взаєморозумінню та співпраці між народами [14, с. 55].

Отже, пісенна дипломатія, як невід'ємна частина культурної дипломатії, виступає потужним інструментом для налагодження міжнародних зв'язків та створення позитивного образу держави на світовій арені. Вона використовує універсальну мову музики, щоб долати культурні та мовні бар'єри, сприяючи взаєморозумінню та співпраці між народами.

Сутність пісенної дипломатії полягає в активному застосуванні музичних заходів, таких як концерти, фестивалі, обміни артистами, для досягнення конкретних дипломатичних цілей. Це включає демонстрацію культурного багатства країни, формування її привабливого іміджу, налагодження діалогу з іншими державами, поширення національних цінностей та вплив на громадську думку.

Висновки до першого розділу

Пісенна дипломатія - це не просто музика, а потужний інструмент, що виходить далеко за межі звичайної творчості, стаючи важливим елементом культурного обміну та міжнародних відносин. Вона використовує універсальну мову музики, щоб руйнувати мовні та культурні бар'єри, сприяючи порозумінню та співпраці між народами. Її сутність полягає у здатності створювати емоційний зв'язок, формувати позитивний імідж країни, поширювати її культурні цінності та сприяти діалогу.

Пісенна дипломатія може бути використана для пом'якшення напруженості, розв'язання конфліктів, популяризації національної культури та зміцнення міжнародних зв'язків. Вона дозволяє країнам презентувати свою культуру, традиції та цінності через музику, сприяючи кращому розумінню та повазі між народами. Музика, як універсальна мова, здатна долати політичні та ідеологічні розбіжності, створюючи платформу для діалогу та співпраці. Вона може використовуватися для проведення культурних обмінів, організації концертів та фестивалів, а також для створення спільних музичних проєктів, що сприяють зміцненню міжнародних зв'язків.

РОЗДІЛ 2

РОЛЬ ПІСЕННОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ

2.1. Пісенна дипломатія як інструмент реалізації зовнішньої політики на міжнародній арені

Пісенна дипломатія виступає важливим інструментом зовнішньої культурної політики, яка охоплює комплекс дій, що реалізуються державою на міжнародному рівні з метою популяризації національної мови, культури та цінностей через музику й пісенне мистецтво. Такі дії спрямовані на формування позитивного іміджу держави за кордоном і створення сприятливої зовнішньополітичної атмосфери для реалізації національних інтересів.

У межах пісенної дипломатії реалізуються три основні завдання зовнішньої культурної політики:

- Формування позитивного іміджу держави через музичне представлення її культури, де пісня слугує засобом емоційного впливу, здатним подолати мовні та ментальні бар'єри;
- Сприяння досягненню зовнішньополітичних, економічних та інформаційних цілей завдяки використанню пісні як каналу комунікації з міжнародною аудиторією;
- Розвиток міжнародного культурного діалогу та партнерства через участь у музичних фестивалях, конкурсах, обмінах митцями та спільних проектах.

Пісенна дипломатія є різновидом культурної дипломатії, яка, у свою чергу, розглядається як складник публічної дипломатії. У цьому контексті пісня стає засобом налагодження культурних контактів, інструментом м'якої сили, що дозволяє не лише поширювати національну ідентичність, а й збагачувати її через взаємодію з іншими культурами [20, с. 7-8].

Як зазначає Ніколас Калл, культурна дипломатія - це напрям, що встановлює зв'язки між державами та іноземною аудиторією саме у сфері

культури. Пісенна дипломатія, відповідно, відіграє особливу роль у цьому процесі, оскільки поєднує емоційність, мистецтво й комунікацію, посилюючи довіру до країни та підтримуючи її позитивний імідж у світі [17].

Зростання кількості визначень поняття «культурна дипломатія» можна пояснити низкою об'єктивних чинників, серед яких - активізація міжкультурних взаємодій у глобалізованому світі, розширення кола суб'єктів, які беруть участь у цьому процесі (держави, неурядові організації, культурні інституції, митці, окремі громадяни), а також стрімкий розвиток нових форм, моделей і засобів культурного впливу, зумовлений технологічним прогресом і змінами в комунікаційних підходах.

У цьому контексті виокремлюється пісенна дипломатія - специфічний і динамічний вектор культурної дипломатії, який використовує пісню як ефективний інструмент досягнення зовнішньополітичних цілей, включаючи формування позитивного іміджу держави, просування її культурного бренду та зміцнення міжнародних контактів.

Пісенна дипломатія - це унікальна форма зовнішньополітичної діяльності, у межах якої пісенна творчість постає водночас як об'єкт культурної репрезентації та як інструмент комунікативного і символічного впливу на закордонну аудиторію. Завдяки універсальності музичного мистецтва, здатного долати мовні, національні та ідеологічні бар'єри, пісенна дипломатія відкриває нові можливості для налагодження міжкультурного діалогу, формування позитивного емоційного фону у відносинах між державами, а також для популяризації національної мови, культурної спадщини, традицій і цінностей.

У практичному вимірі пісенна дипломатія реалізується через участь у міжнародних пісенних конкурсах (наприклад, «Євробачення»), організацію гастролей артистів, культурні обміни, фестивалі, онлайн-трансляції концертів та інші форми музичної комунікації. Її сила - в емоційній виразності музики, здатній викликати емпатію, збуджувати інтерес до культури іншого народу, формувати позитивне ставлення до країни-джерела. У такий спосіб пісенна

дипломатія сприяє розширенню соціокультурного простору країни, зміцненню її «м'якої сили» та інтеграції у глобальний культурний дискурс [31, с. 180-185].

Як зазначають дослідниці О. Розумна та Т. Черненко, культурна дипломатія має два взаємопов'язані виміри - зовнішній та внутрішній, кожен з яких виконує окрему, але водночас доповнюючу функцію у процесі реалізації національних інтересів у культурній сфері. У контексті пісенної дипломатії ці виміри набувають особливого змістового наповнення, що відображає динаміку сучасних міжнародних комунікацій і трансформацію культурної політики.

Зовнішній аспект пісенної дипломатії полягає у стратегічному використанні пісенного мистецтва як засобу презентації культурної ідентичності держави на міжнародному рівні. Це включає участь представників національної музичної сцени в міжнародних конкурсах, фестивалях, благодійних концертах, культурних форумах, виступах на дипломатичних заходах тощо. Завдяки емоційній силі музики, її здатності комунікувати поза межами мови, пісенна дипломатія ефективно сприяє формуванню позитивного іміджу країни, зміцненню її гуманітарного впливу, розширенню сфери «м'якої сили» та налагодженню партнерських зв'язків з іншими державами.

Внутрішній вимір пісенної дипломатії стосується трансформації культурної політики держави з урахуванням нових викликів і потреб, зокрема - підтримки національної музичної індустрії, стимулювання розвитку креативного середовища, формування культурного продукту, здатного конкурувати на світовому рівні.

Це передбачає модернізацію підходів до фінансування музичних проєктів, інституційну підтримку молодих виконавців, формування сучасної інфраструктури для продукування й промоції музичного контенту, що репрезентує країну на міжнародній арені. Якісний пісенний продукт не лише сприяє зміцненню культурної самоідентичності всередині країни, а й формує позитивне культурне повідомлення назовні, забезпечуючи сталість і ефективність зовнішньої культурної комунікації.

Отже, поєднання зовнішнього й внутрішнього вимірів у пісенній дипломатії створює цілісну систему, в якій музика виступає одночасно інструментом зовнішньополітичного впливу та внутрішнього культурного оновлення [5, с. 52].

Під час формування власної моделі пісенної дипломатії держави орієнтуються на низку чинників - зокрема, тривалість і сталість міждержавного культурного співробітництва, політичний устрій, економічні можливості та масштаби культурного впливу. Як і культурна дипломатія загалом, пісенна дипломатія суттєво відрізняється у демократичних і авторитарних державах, у країнах з розвинутою економікою та у тих, що перебувають у стані трансформації, у великих геополітичних гравців та малих держав.

На основі організаційного підходу можна умовно виокремити кілька моделей, які мають вплив і на розвиток пісенної дипломатії:

- Французька модель відзначається централізованістю й активною роллю держави. У цій системі музичні інституції, конкурси, фестивалі фінансуються та контролюються державою як частина зовнішньополітичної стратегії. Пісенна дипломатія тут - це державна справа з чіткою вертикаллю управління.

- Британська модель передбачає опосередкований контроль, коли фінансування забезпечує уряд, але реалізація культурних ініціатив, у тому числі музичних, передається незалежним структурам, наприклад, Британській Раді. У цьому підході пісенна дипломатія набуває гнучкості, креативної свободи й активної взаємодії з аудиторією.

- Німецька модель є компромісом між централізованим і децентралізованим підходами: зовнішню культурну політику формує держава, а реалізують її незалежні установи, як-от Гете-Інститут. Так само музичні ініціативи, пов'язані з просуванням німецької мови та культури через пісню, можуть мати широку автономію.

- Американська модель вирізняється тим, що в ній пісенна дипломатія не централізована й часто формується силами громадських ініціатив, музичної індустрії, окремих виконавців. Масова культура, зокрема музика, стає потужним

каналом м'якої сили США — інструментом іміджевої політики, навіть без прямого державного втручання.

- Азійські моделі, зокрема китайська, південнокорейська чи індійська, дедалі активніше формують власні підходи. Наприклад, Південна Корея успішно інтегрувала пісенну дипломатію в національну стратегію культурного брендингу - хвиля К-поп стала глобальним явищем, що зміцнює міжнародний імідж країни.

Залежно від конкретних завдань, пісенна дипломатія може слугувати інструментом модернізації іміджу, як у випадку Австрії чи Італії, або інструментом політичного впливу, як у Китаї, що через музичні події прагне м'яко адаптувати свою присутність у Європі та світі.

Отже, пісенна дипломатія, будучи частиною ширшої культурної дипломатії, набуває різних форм залежно від моделі, на яку спирається держава, - від централізованої державної стратегії до спонтанного культурного експорту, заснованого на привабливості музичного продукту [11, с. 13-14].

2.2. Еволюція пісенної дипломатії України з часів незалежності

У науковому дискурсі останніх років все частіше простежується спроба осмислити розвиток дипломатії України як цілісного процесу, що зазнав суттєвих трансформацій від моменту відновлення незалежності у 1991 році до періоду повномасштабної війни з Росією. У цьому контексті пісенна дипломатія постає як складова загальної стратегії зовнішньополітичної комунікації, зокрема у рамках публічної, культурної та цифрової дипломатії.

На початковому етапі державної незалежності, що розпочався у 1991 році, Україна опинилася перед нагальною потребою утвердження себе як повноправного та повноцінного суб'єкта міжнародного права і учасника світової політичної системи. У зовнішньополітичній сфері це виражалось через активне встановлення дипломатичних відносин із країнами світу, відкриття мережі посольств, консульських установ та представництв при міжнародних організаціях. Водночас внутрішній запит на утвердження національної

ідентичності, зумовлений тривалим періодом колоніального домінування та русифікації, логічно вилився у потребу презентувати автентичну українську культуру за межами країни як невід'ємну частину державної репрезентації.

У цьому контексті винятково важливу роль почала відігравати пісенна дипломатія - специфічна форма культурної дипломатії, що апелює до емоцій, символів, мелодики й наративів, які легко сприймаються міжнародною аудиторією незалежно від мовних бар'єрів. На цьому початковому етапі пісенна дипломатія мала переважно символічний, презентаційний характер. Вона слугувала своєрідним «голосом України» у світі, покликаним розповісти про країну, яка відроджується, про її культурну унікальність, про тяглість традицій, а також про її прагнення до свободи, демократії й миру.

Українські пісні дедалі частіше звучали на міжнародних культурних подіях: фестивалях, конкурсах, ярмарках, концертах, форумах народної творчості. Участь представників України в таких заходах давала змогу не лише продемонструвати вокальну й музичну майстерність, а й акцентувати на ідейних засадах, що стояли за цими виступами: належність України до європейського культурного простору, спадкоємність зразків народної музичної культури, а також здатність до інновацій та модернізації у сфері популярної музики.

Особливого значення набували пісенні виступи українських артистів на престижних європейських конкурсах - вони часто перетворювалися на каталізатори уваги до України як незалежного культурного феномена, що шукає власного голосу у світі.

Водночас пісенна дипломатія цього періоду виступала не лише засобом презентації, а й інструментом формування позитивного іміджу держави, особливо на тлі потреби дистанціювання від радянського минулого. Через пісню трансливалися меседжі про відкритість до світу, миролюбність, толерантність, творчу силу та європейські орієнтири. З огляду на те, що в 1990-х роках Україна ще не мала усталеного іміджу на міжнародній арені, саме музика - доступна й емоційно насичена форма культурної комунікації - стала ефективним засобом

«м'якої сили», що сприяла налагодженню контактів, порозумінню та міжкультурному діалогу [6, с. 98-101].

Після початку російської агресії у 2014 році, а особливо з початком повномасштабного вторгнення у 2022 році, дипломатична стратегія України зазнала істотних змін, оскільки країна опинилася перед новими викликами та необхідністю адаптувати зовнішню політику до умов гібридної війни, агресії та глобальної кризи. Одним із ключових аспектів цих змін стало активне залучення культурних інструментів до дипломатичних зусиль.

Пріоритетним стало не лише відстоювання територіальної цілісності та національної безпеки, але й активізація всіх форм дипломатії - включно з пісенною - для мобілізації міжнародної підтримки та поширення правдивої інформації про події в Україні. Війна поставила перед Україною завдання інтегрувати мистецькі засоби в глобальні інформаційні, гуманітарні й політичні кампанії, спрямовані на привернення уваги міжнародної спільноти, зміцнення національної ідентичності та формування позитивного іміджу країни у світі.

У цих умовах пісенна дипломатія почала виконувати важливу функцію трансляції української правди світу - про страждання, боротьбу, надію й незламність. Музика стала не просто засобом емоційного вираження, а потужним інструментом впливу, здатним передавати повідомлення про війну, героїзм українського народу, підтримку свободи та суверенітету, незламність духу. Музика стала своєрідним «вікном» у реальність, яка часто ігнорується або спотворюється на міжнародній арені, а також формулювала меседжі, які важко передати через звичайну дипломатію. Це було важливим контрнаступом у боротьбі за розуміння і співчуття, адже пісні не лише донесли інформацію, але й формували емоційну підтримку серед людей по всьому світу.

Пісенні виступи українських артистів у провідних концертних залах, на європейських і світових телешоу, на благодійних акціях, дипломатичних прийомах і фестивалях стали не лише культурними актами, а й важливими елементами міжнародної комунікації. Вони виступали як частина державної стратегії, що сприяла зміцненню суб'єктності України на міжнародній арені.

Музика стала одним з основних інструментів зовнішньої політики, що дозволяє візуалізувати український протест проти агресії та підтримувати глобальну солідарність з українським народом.

Зміст української пісні у цей період став глибоко символічним і політичним. У текстах пісень простежуються мотиви свободи, опору, гідності та боротьби за незалежність. Кожен виступ ставав не просто піснею, а маніфестом, що говорить про історичну справедливість і боротьбу за мир. Артисти, виконуючи свої композиції, ставали не лише виконавцями, а й амбасадорами національної ідеї, що уособлювала стійкість українців у часи випробувань. Зокрема, пісні, які зверталися до теми війни, часто ставали символами незламності та опору, як для України, так і для тих країн, що виступали в підтримку нашої боротьби.

Цей період відзначався і тим, що українська пісня, яка в мирний час могла б вважатися просто частиною культурного спадку, стала потужним інструментом політичного та дипломатичного впливу. Вона підняла питання не лише про глибину національної ідентичності, але й про важливість культурної дипломатії як елементу зовнішньої політики. Музика, яку створювали українські митці, стала способом об'єднання людей по всьому світу, шляхом формування солідарності між різними націями та культури. Вона відкрила нові можливості для ведення міжнародних переговорів, де слова та звуки працюють не менше, а іноді навіть більше, ніж традиційна дипломатія [18, с. 155].

У рамках воєнної дипломатії, що оформилася як багатопланова структура з різними напрямками, зокрема публічна, кібер-, санкційна, військова, культурна, пісенна дипломатія стала важливою складовою цієї глобальної системи. Вона не лише підтримує традиційні дипломатичні канали, а й виступає як ефективний соціокультурний міст між Україною та світом. В умовах сучасної інформаційної війни, коли кожен день приносить нові виклики, пісенна дипломатія здатна виконувати функцію мосту, через який Україна може передавати своє послання, свою правду про війну, страждання, боротьбу та надію.

Зокрема, завдяки цифровим технологіям пісенна дипломатія набула нових масштабів. Використання стримінгових платформ, соціальних мереж, відео платформ зробило українську музику доступною для світової аудиторії. Через ці канали пісні стали вірусними символами боротьби, що набувають величезної популярності, створюючи не лише емоційний, а й інтелектуальний зв'язок з людьми по всьому світу.

Наприклад, пісні на кшталт «Стефанія» гурту Kalush Orchestra, яка стала символом війни, поширювалися з небаченою швидкістю, об'єднуючи людей, даючи їм силу для боротьби та підтримуючи бойовий дух. Цифрові платформи, завдяки своїй доступності та глобальній аудиторії, забезпечують миттєву реакцію на культурні та політичні події, дозволяючи музичним меседжам досягати людей незалежно від їхнього місцезнаходження та мовних бар'єрів.

Крім того, пісенна дипломатія активно долучилася до кампаній проти російської дезінформації, стаючи важливою противагою в інформаційній війні. Музика, з її здатністю передавати емоції та переживання, стала не лише засобом масової комунікації, але й потужним інструментом боротьби за правду. В умовах, коли традиційні медіа часто використовуються для маніпуляцій і пропаганди, пісня, як універсальна мова, долає мовні та культурні бар'єри, дозволяючи доносити правду емоційно, щиро та з особистісним підтекстом. У цьому контексті пісня стає ефективнішим інструментом впливу порівняно з офіційними заявами та дипломатичними зверненнями, оскільки вона здатна зачепити глибші струни людських емоцій, що безпосередньо впливає на думки і настрої міжнародної аудиторії.

З початку 2022 року пісенна дипломатія також активно залучила українську діаспору до кампаній на підтримку України. Організовані за кордоном концерти, флешмоби, благодійні акції та збори коштів стали потужними каналами для просування української культури та ідентичності.

Пісня стала не тільки символом спротиву, але й інструментом, який згуртовує українців за кордоном, сприяючи зміцненню національної єдності та розширенню культурного впливу на міжнародній арені. Ці заходи не тільки

допомагали збирати кошти на підтримку України, але й сприяли поширенню української культурної ідентичності, даючи світу можливість дізнатися більше про українську історію, мову, мистецтво та традиції.

Пісенна дипломатія України за період з 1991 до 2025 року пройшла значний шлях еволюції, від інструменту культурної презентації до важливого елементу дипломатії воєнного часу. Музика стала голосом держави на міжнародній арені, здатним передавати меседжі, які б могли не знайти іншого такого ж ефективного каналу для поширення.

У цей час вона стала ключовим елементом м'якої сили України, активно впливаючи на формування іміджу країни, боротьбу з пропагандою, сприяючи створенню нових партнерств та мобілізації підтримки міжнародної спільноти. Пісенна дипломатія стала справжнім інструментом культурної і політичної боротьби, здатним сприяти досягненню стратегічних цілей України, інтегруючи культурні та політичні аспекти в єдиний механізм зовнішньої політики.

Її еволюція свідчить про адаптивність української дипломатії до змінюваних умов сучасного світу, а також про здатність використовувати всі доступні ресурси для досягнення національних цілей. Пісня в умовах війни стала символом боротьби за справедливість і незалежність, а також потужним механізмом для мобілізації підтримки з боку міжнародної спільноти, зміцнення національної ідентичності та створення позитивного іміджу України в глобальному масштабі [12, с. 510-512].

2.3. Пісенна дипломатія як спосіб популяризації української культури в світі

Сучасний стан культурних ініціатив в Україні вирізняється значним динамізмом, структурним оновленням і відкритістю до інноваційних підходів. Ці процеси є не лише відображенням глибоких соціальних трансформацій, зумовлених як внутрішніми реформами, так і зовнішніми викликами, зокрема війною, але й свідченням активізації громадянського суспільства, особливо

молоді, у сфері культури. Культурна сфера поступово трансформується з маргінального простору дозвілля у вагомий чинник національної безпеки, міжнародного позиціонування та гуманітарного опору.

В останнє десятиліття в Україні спостерігається стрімкий розвиток нових культурних практик та збільшення кількості подій, що охоплюють найрізноманітніші напрямки - від класичного мистецтва до стріт-арту, перформативних мистецтв, цифрової культури та музики. Фестивалі, музичні платформи, літературні читання, виставки, театральні форуми та арт-резиденції стали ключовими інструментами у формуванні нової моделі культурного простору, орієнтованої на міждисциплінарність, інтерактивність та міжнародну комунікацію.

Щороку в Україні відбуваються десятки культурних подій, які мають як національний, так і міжнародний резонанс. Фестивалі, такі як «Книжковий Арсенал» (література і візуальне мистецтво), «ГогольFest» (інтердисциплінарне мистецтво), «Leopolis Jazz Fest» (музика світового рівня), «Zaxidfest» (сучасна українська та західна рок-сцена), «Respublica FEST», «Porto Franko», а також конкурси та ініціативи Українського інституту, УКФ, House of Europe - формують новий імідж України як сучасної, креативної та відкритої культурної держави.

Особливу роль у цьому контексті відіграє пісенна дипломатія, що проявляється як через участь українських виконавців у міжнародних конкурсах («Євробачення», «The Voice Global», «WOMEX»), так і через самостійні тури, колаборації з іноземними артистами та розширення присутності української музики на глобальних стримінгових платформах (Spotify, Apple Music, YouTube Music). Участь таких виконавців, як Джамала, Go_A, Kalush Orchestra, Alyona Alyona, ONUKA, Dakh Daughters, гуртів DakhaBrakha чи The Hardkiss у міжнародному культурному обігу стала не лише інструментом популяризації української культури, а й способом донесення до світу соціально-політичних меседжів [34].

Відзначається активне зростання ролі молодих митців, які стають рушіями культурних змін. Вони ініціюють проекти, що не лише експериментують з новими медіа-форматами, а й переосмислюють українську ідентичність у глобальному контексті. Багато ініціатив набули соціального звучання, реагуючи на теми війни, прав людини, екології, дискримінації, мови, пам'яті - і в цьому контексті культурна діяльність постає як форма активного громадянства.

У контексті інтеграції українського мистецтва до міжнародного простору важливо відзначити дії таких інституцій, як Український інститут, Міністерство культури та інформаційної політики, Український культурний фонд, Центр стратегічних комунікацій, які систематизують і підтримують культурний експорт. Їхні програми зосереджені на промоції української культури в ЄС, США, Канаді, Великобританії та інших країнах.

Завдяки цим ініціативам українські митці мають змогу брати участь у престижних світових подіях, як-от Biennale di Venezia, SXSW, Reeperbahn Festival, Tallinn Music Week та інших, зміцнюючи культурну присутність України у глобальному просторі.

Пісенна дипломатія, як один із важливих інструментів популяризації української культури на міжнародній арені, все більше знаходить своє відображення в сучасних музичних ініціативах та освітніх проєктах [21].

Вона активно сприяє розширенню культурних зв'язків, що проявляється у численних міжнародних проєктах, таких як спільні концерти, воркшопи, фестивалі, а також конференції й майстер-класи за участю студентів та музикантів з різних країн. Такі ініціативи дозволяють молодим артистам, зокрема українським, не лише здобувати нові знання й навички, а й представляти свою культуру на глобальній платформі.

У контексті музичної освіти сучасний підхід передбачає широку мобільність та гнучкість професійних музикантів, які мають можливість змінювати освітні заклади, вибираючи ті методи та стилі, що найбільше відповідають їхнім творчим прагненням. З огляду на це, українські музиканти можуть брати участь у міжнародних освітніх програмах, що дозволяє їм не лише

вдосконалювати майстерність, а й сприяти формуванню нового іміджу України в культурному просторі світу.

Ще одним важливим елементом є інноваційні підходи до навчання, серед яких вирізняються концепції, як-от STEAM (поєднання науки, технологій, інженерії, мистецтва та математики), що дозволяють досліджувати взаємозв'язки між музикою та іншими науковими дисциплінами. Це дає можливість молодим музикантам не лише освоювати класичні форми виконання, але й розвивати свої навички в напрямках імпровізації та технологічного освоєння музичних інструментів.

Особливу роль відіграють також проектно-орієнтовані методи навчання, де музиканти беруть участь у створенні міждисциплінарних проєктів, таких як музичні композиції, що поєднують різні форми мистецтва, включаючи кінематограф та театр. Це дозволяє створювати нові культурні продукти, які можуть бути представлені на міжнародних фестивалях, у тому числі як частина пісенної дипломатії, підкреслюючи здатність української культури інтегруватися в глобальний контекст.

Не можна також оминути вплив новітніх технологій, зокрема штучного інтелекту, на музичну індустрію, що дає можливість аналізувати музичні тренди, створювати нові композиції та навіть генерувати мелодії, використовуючи алгоритми. Це відкриває нові горизонти для створення музичних творів, що можуть бути широко представлені на міжнародних музичних фестивалях та в рамках культурних проєктів, що сприяють популяризації української культури на світовій сцені.

Водночас, важливим є питання екологічності, адже сучасні музичні фестивалі потребують значних ресурсів, що може мати негативний вплив на довкілля. Враховуючи це, в останні роки на перший план виходять ініціативи, спрямовані на збереження навколишнього середовища, такі як використання відновлюваних джерел енергії, мінімізація відходів та використання екологічно чистих технологій.

Це відображає новий підхід до проведення великих культурних подій, що також стає частиною сучасної пісенної дипломатії України, що прагне не тільки до популяризації культури, а й до сталого розвитку в рамках глобальних тенденцій [18, с. 153].

Отже, пісенна дипломатія є потужним засобом, через який Україна формує своєрідний культурний імідж на міжнародній арені. Музика, що є універсальною мовою, дозволяє не тільки виразити національні особливості, але й сприяє налагодженню і зміцненню зв'язків із іншими країнами. Використання музичних фестивалів, конкурсів та культурних обмінів як частини зовнішньої політики стає все більш важливим елементом у процесі дипломатичних відносин.

Еволюція пісенної дипломатії України з моменту здобуття незалежності чітко демонструє її трансформацію в відповідь на нові політичні та культурні реалії. З початку 1990-х років до сьогодні музика стала однією з основних складових міжнародної політики України, сприяючи її визнанню в світі та наданню культурної підтримки у складних політичних ситуаціях. Особливо важливим цей процес став в умовах війни з Росією, коли пісенна дипломатія перетворилася на частину боротьби за міжнародну підтримку та незалежність країни.

Насамкінець, пісенна дипломатія відіграє важливу роль у популяризації української культури в світі, сприяючи створенню позитивного образу країни через її музичну спадщину, сучасні досягнення в музиці та культурний обмін. Вона не лише допомагає поширювати українські культурні цінності, але й сприяє розвитку міжнародних зв'язків, подоланню стереотипів та зміцненню позицій України на глобальній арені. Українська пісня, виступаючи символом національної ідентичності, перетворюється на потужний інструмент у боротьбі за культурну та політичну самобутність країни.

РОЗДІЛ 3

ПІСЕННА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

3.1. Внесок музикантів у міжнародну підтримку України на початку повномасштабного вторгнення

Історія культурної дипломатії України зазначає, що, незважаючи на те, що культурна дипломатія є політичною наукою, її успішна реалізація залежить від мистецтва, яке має бути основним елементом цього процесу. Якщо ж культурна дипломатія перетворюється на інструмент політичної пропаганди, вона втрачає свою ефективність.

Термін «культурна дипломатія» набув популярності в наукових колах на початку 2000-х років і охоплював різні аспекти, зокрема створення позитивного іміджу країни за кордоном через культурні заходи. Одним із прикладів української культурної дипломатії можна назвати міжнародне турне хорової капели під керівництвом О. Кошиця, що мала на меті не лише демонстрацію музичного мистецтва, але й боротьбу за підтримку у визвольній боротьбі України на міжнародній арені.

Цей процес продовжився й у новітні часи, коли культура, зокрема музика, стала важливим інструментом у відстоюванні прав і позиції України в світі. Вітчизняні композитори, як і митці інших жанрів, стали голосами нації, які виражають переживання та почуття українського народу через свою творчість. Музика, створена в умовах війни, відображає не лише пережиті трагедії, а й прагнення до відновлення національної ідентичності та підтримки міжнародного інтересу до України.

З початком російського вторгнення, українські митці, як і весь культурний простір, зазнали змін, адже більшість мистецьких проєктів почала відображати реалії війни, навіть якщо безпосередньо не стосувалася її тематики. Творчі

проекти, що започатковувалися за кордоном, мали за мету не лише підтримку українців, а й популяризацію української культури в інших країнах. Так, у Польщі, яка стала однією з перших країн, що активно підтримала Україну, було реалізовано низку культурних проєктів, які сприяли не лише створенню нових культурних зв'язків, але й формуванню позитивного образу України через культурні досягнення.

Останніми роками в Україні відбулися численні музичні прем'єри, які стали важливими культурними подіями, відображаючи реалії війни та переживання українського народу. Серед цих творів - «Україна. Музика війни» для симфонічного оркестру і хору, створена Є. Станковичем, молитовний твір «Буча. *Lacrimosa*» В. Польової, а також Симфонія №5 та кантати «Читаючи історію» і «Звідки ти, чорна валко, пташина зграє?» К. Цепколенка.

Важливим елементом української музичної спадщини стали також композиції, як-от «Очі в очі» і «Страсті поля Рутченкового» Є. Петриченка, а також гімн-реквієм «Місто Марії» З. Алмаші. Ці твори є лише частиною великого культурного доробку українських композиторів, що створюється в умовах війни і є глибоким відображенням наших сучасних реалій.

Слід зазначити, що навіть жанри, які здаються на перший погляд далекими від воєнної тематики, такі як балет, також зазнали значних змін. Тема війни знайшла своє втілення і в цьому напрямі. Одним із перших таких балетних творів була постановка «Долі» Ю. Гомельської (2016 р.), який був визначений постановниками як «документальний балет», що відображає реалії війни. Далі, тему війни було представлено в камерному балеті «Мій дім на двох ногах» INSHA Dance Company (музика В. Рекала) та в балеті В. Гаркуші «Mariupol», який також привернув велику увагу. На кінець 2023 року було розпочато підготовку до прем'єри квалдробалету А. Комлікової «Незламні», що також втілює глибокі переживання і спостереження митців щодо війни, її наслідків і змін у житті українців.

Справжньою сенсацією став запуск медіапроекту «Як звучить Україна», який спочатку мав на меті запропонувати українцям унікальну подорож для того,

щоб «познайомити їх із самими собою» - з їх історичною спадщиною. Проєкт мав на меті дати можливість переосмислити красу українських краєвидів, почути характерні звуки різних регіонів та дізнатися більше про людей, що там живуть, відкриваючи для себе нові аспекти звичних місць.

До цього задуму, що виник у земляків-дончан Євгена та Наталки Синельникових (до війни вони мешкали в Бучі), приєднався відомий музикант, композитор та саунд продюсер Євген Філатов, який працював із гуртами ONUKA та «The Elephants». Ідея передбачала створення своєрідного «тревел-шоу», яке поєднувало відеоряд з глибоким звуковим втіленням образу кожного українського міста чи регіону [16].

З початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року музичне співтовариство - як в Україні, так і за її межами - відіграло надзвичайно важливу роль у мобілізації міжнародної підтримки українського народу. Музиканти стали не лише учасниками інформаційного спротиву, а й важливими агентами пісенної дипломатії, які активно формували позитивний імідж України у світі, сприяли збиранню коштів, поширенню правди про війну та створенню потужного емоційного зв'язку між міжнародною аудиторією та українською трагедією.

Насамперед українські музиканти оперативно переорієнтували свою творчу діяльність на підтримку національного спротиву. Пісня стала засобом колективного переживання, духовної мобілізації та водночас зовнішньополітичного комунікатора. Одним із найвідоміших прикладів такого впливу стало стрімке поширення пісні «Стефанія» на «Євробаченні-2022», ставши не лише музичним хітом, а й потужним символом українського культурного спротиву. Перемога пісні «Стефанія» стала знаковим актом солідарності європейської спільноти з Україною в умовах війни.

Цей тріумф мав не лише культурне, а й політичне значення, адже продемонстрував силу емоційного резонансу української музики та її здатність мобілізувати міжнародну аудиторію на підтримку постраждалої держави. Після конкурсу гурт Kalush Orchestra провів масштабний європейський тур, під час

якого збирав кошти для українських Збройних сил та гуманітарних ініціатив, при цьому на кожному виступі звертаючись до публіки з меседжами підтримки України.

Важливу роль відіграли також інші виконавці, які або залишились в Україні, або продовжили діяльність за кордоном, використовуючи свою музичну платформу як засіб інформування та впливу на громадську думку. Гурти DakhaBrakha, ONUKA, The Hardkiss, Boombox, Go_A, співачка Alyona Alyona та багато інших транслювали українське бачення подій через музику, виступи, інтерв'ю та участь у благодійних проєктах. Вони поширювали українську пісню на міжнародних фестивалях, у телеефірах, на онлайн-платформах, супроводжуючи виступи відео-матеріалами, що демонстрували наслідки російської агресії [21].

Одним із потужних напрямів стала благодійна концертна діяльність. Українські музиканти разом із закордонними колегами організовували виступи, кошти з яких спрямовувались на допомогу біженцям, закупівлю медичних засобів, підтримку української армії. Наприклад, Андрій Хливнюк із гурту Boombox, після участі в територіальній обороні Києва, став героєм відео, в якому виконав народну пісню «Ой у лузі червона калина», що стала вірусним гімном спротиву. Згодом британський гурт Pink Floyd використав цей вокал у пісні «Hey Hey Rise Up» - це стало першим за десятиліття новим синглом легендарного колективу, присвяченим саме підтримці України.

Українські музиканти також брали активну участь у публічній дипломатії, надаючи інтерв'ю західним медіа, з'являючись у програмах BBC, CNN, ARTE, DW, France 24 тощо. Через культурний дискурс вони коментували політичну ситуацію, закликали до міжнародної допомоги, бойкоту російських виконавців і проведення санкцій у культурній сфері. Такі дії сприяли міжнародному культурному тиску на РФ та посиленню позицій України на гуманітарному фронті.

Крім того, музиканти активно використовували цифрові платформи (YouTube, Instagram, TikTok, Facebook), які стали інструментами оперативного

поширення музики, звернень та інформаційних кампаній. Пісня у форматі короткого відео, репостів, онлайн-трансляцій стала ефективною формою «м'якої сили», що допомагала подолати бар'єри мови, політики та медійного шуму [26].

3.2. Сучасний стан пісенної дипломатії

Ефективна культурна дипломатія є однією з основних складових стратегії європейської інтеграції України, і її значення стає особливо актуальним у контексті сучасних геополітичних викликів, що виникають унаслідок війни з Росією, а також інших глобальних загроз. В умовах постійних змін і непередбачуваних обставин культурна дипломатія виступає не лише як засіб просування української культури, але й як важливий інструмент, що дозволяє зміцнювати національну єдність, зберігати національну ідентичність та заявляти про себе на міжнародній арені.

Збереження та популяризація нематеріальної культурної спадщини є важливим елементом у процесі самоідентифікації українського народу, особливо в умовах гібридних війн, коли національна ідентичність може бути піддана різноманітним загрозам. Водночас нематеріальна спадщина служить своєрідним захисним механізмом, що сприяє збереженню унікальності нації, її культурних і духовних цінностей.

До нематеріальних надбань нації належать не тільки традиційний національний одяг і кухня, але й пісні, звичаї, народне мистецтво, фольклор, які є носіями культурної пам'яті та цінностей, що передаються з покоління в покоління. Ці елементи культури допомагають зміцнювати соціальну згуртованість, а також є основою для розвитку сучасних культурних проєктів, які сприяють формуванню позитивного іміджу України за кордоном. Тому важливо, щоб ці елементи активно інтегрувалися у культурну дипломатію, перетворюючись на символи національної гідності та стійкості.

Одним з важливих етапів у розвитку культурної дипломатії стало проведення Третього форуму культурної дипломатії України, що відбувся в

червні 2017 року в Дипломатичній академії України. Форум став важливим майданчиком для обговорення актуальних питань культурної дипломатії та обміну досвідом між представниками дипломатичних установ, культурних інституцій, експертами та громадськими діячами.

Під час форуму було підкреслено важливість реалізації культурних проєктів, що мають на меті підвищення поінформованості міжнародної спільноти про Україну, її багатогранну історію та культуру. Це стало важливим кроком у зміцненні національної ідентичності та відображенні унікальності української культури на міжнародному рівні. Ключовим завданням культурної дипломатії було визначено пояснення ідентичності України та її стратегічного курсу, спрямованого на європейську та євроатлантичну інтеграцію, а також на формування більш позитивного ставлення до країни серед іноземної аудиторії.

Культурна дипломатія повинна стати важливим інструментом у посиленні міжнародної підтримки України, допомагаючи створювати позитивний імідж країни та залучати міжнародну спільноту до співпраці. Через культурні проєкти можна не лише поширювати інформацію про культурну спадщину, але й зміцнювати відносини між Україною та іншими країнами, сприяючи поглибленню взаєморозуміння та довіри.

Важливо, щоб культурні ініціативи стали не тільки каналами передачі інформації, але й інструментами для налагодження міжкультурного діалогу, підвищення взаємної поваги та співпраці на основі спільних культурних цінностей. Тому культурна дипломатія України повинна активно використовувати культурні проєкти як засоби для зміцнення політичних та економічних відносин із країнами Європи, США та іншими стратегічними партнерами, а також для залучення інвестицій у культурну сферу [11].

Сучасний етап розвитку пісенної дипломатії України відзначається суттєвим посиленням її ролі у формуванні позитивного міжнародного іміджу держави, особливо в умовах війни з Російською Федерацією. Вона перетворилася на важливий інструмент «м'якої сили», який не лише репрезентує національну ідентичність та культуру, але й виконує комунікаційну функцію у

сфері зовнішньої політики. У сучасних умовах українські митці відіграють роль неофіційних дипломатів, що формують міжнародну громадську думку на користь України, порушують питання війни, свободи, прав людини, європейського вибору та гідності.

Після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році українська пісенна дипломатія зазнала якісного зрушення: вона стала більш цілеспрямованою, мобілізованою та стратегічно важливою. З'явився новий пласт пісень, що апелюють до героїзму українців, викривають агресора та звертаються до міжнародної спільноти з посилом підтримки. Фестивалі, конкурси, благодійні концерти, участь у міжнародних форумах - усе це стало платформами для донесення голосу України до світової аудиторії. Особливе значення мають участь українських виконавців у таких подіях, як Євробачення, SXSW (США), WOMEX, де українська пісня стала маркером національного спротиву та культурного опору.

Важливу роль у формуванні сучасної пісенної дипломатії відіграють і державні інституції (зокрема, Міністерство закордонних справ, Міністерство культури та інформаційної політики), і громадянське суспільство, волонтерські ініціативи та культурні агенції. Зміцнюються міждержавні культурні зв'язки, реалізуються програми мобільності митців, створюються колаборації між українськими та зарубіжними виконавцями. Усе це не лише зміцнює солідарність з Україною, але й сприяє просуванню українського культурного продукту на глобальному ринку.

Крім того, цифрові платформи (YouTube, Spotify, Apple Music, TikTok) відіграють важливу роль у глобальному поширенні українських пісень, особливо тих, що стали символами спротиву: «Стефанія», «Ой у лузі червона калина», «1944», «Молитва за Україну» та ін. Зростання світового інтересу до української музики спостерігається і серед професійної спільноти - журналістів, критиків, музичних агентів [34].

У сучасних умовах розвитку пісенної дипломатії України ми спостерігаємо активне формування й укорінення мережі недержавних акторів, які дедалі

частіше впливають на хід міжнародної політики та формують зовнішньополітичний образ держави через інструменти так званої «паралельної дипломатії».

Зокрема, різноманітні мистецькі ініціативи, участь українських виконавців у міжнародних культурних проєктах, благодійних концертах на підтримку України та пісенні акції солідарності стали потужним фактором транснаціонального комунікативного впливу, що дозволяє звернути увагу світової спільноти на ключові виклики, з якими стикається українське суспільство в умовах воєнного часу. Така форма дипломатії, хоча й не має офіційного мандата чи державного статусу, відіграє важливу роль у зміцненні міжнародного іміджу країни, мобілізації підтримки серед закордонної аудиторії та розбудові міжкультурного діалогу.

Цей процес активізації недержавних суб'єктів у сфері міжнародних відносин ставить на порядок денний важливе питання: яким буде майбутнє дипломатичної діяльності в умовах трансформації глобального комунікаційного простору. На нашу думку, дипломатія продовжить свій розвиток у напрямку поступової «демократизації», що передбачає розширення складу її суб'єктів та відкритість до нових форм комунікації. Йдеться не лише про включення громадських і мистецьких акторів до дипломатичного процесу, а й про трансформацію уявлень про дипломатію як таку - від традиційної, закритої моделі до більш інклюзивної та динамічної системи, що здатна оперативно реагувати на виклики часу.

Разом із тим, ця тенденція жодним чином не заперечує й не нівелює вагу класичної дипломатії. Навпаки, вона підкреслює її необхідність у ситуаціях, що потребують високої фаховості, правової легітимності та міжнародного визнання. Події останніх років, особливо повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну у 2022 році, чітко продемонстрували, що врегулювання глобальних криз, питання війни та миру, протидія міжнародному тероризму, забезпечення правосуддя та справедливості у міжнародному вимірі залишаються сферою відповідальності професійної дипломатичної служби.

Саме висококваліфіковані дипломати, акредитовані та визнані державами, мають повноваження вести переговори на міжурядовому рівні, координувати міжнародну співпрацю, просувати політичні ініціативи в міжнародних організаціях та брати участь у формуванні режимів відповідальності за міжнародні злочини.

Отже, майбутнє дипломатії вбачається в гармонійному співіснуванні двох її складових: з одного боку - офіційної, державної дипломатії, яка забезпечує реалізацію національних інтересів у межах міжнародного права, а з іншого - м'якої сили у вигляді культурних, зокрема пісенних, ініціатив, які сприяють побудові позитивного іміджу держави, укріпленню солідарності та гуманітарного діалогу.

Щодо України, яка сьогодні перебуває в епіцентрі боротьби за цінності свободи, гідності та правди, пісенна дипломатія стає не лише засобом комунікації з міжнародною спільнотою, але й моральним голосом народу, що відстоює своє право на існування [33, с. 32-36].

3.3 Виклики та перспективи розвитку пісенної дипломатії у зовнішній політиці України

У контексті сучасних викликів і перспектив розвитку пісенної дипломатії як складової культурної дипломатії України у зовнішньополітичному вимірі, варто зазначити, що впродовж більшої частини періоду незалежності культурна дипломатія залишалася радше епізодичним інструментом міжнародного впливу, ніж результатом цілеспрямованої, системної та інституціоналізованої державної політики.

Зокрема, створені при дипломатичних представництвах України за кордоном культурно-інформаційні центри не стали повноцінними платформами для ефективного поширення української культури у світі, зокрема її пісенної складової, і не змогли забезпечити стабільний міжкультурний діалог на належному рівні.

Лише з 2018 року, із започаткуванням діяльності Українського інституту, культурна дипломатія України, а разом з нею й пісенна дипломатія, почала отримувати більш вагому інституційну підтримку, що дало змогу реалізовувати ряд успішних проєктів у міжнародному культурному просторі. Український інститут зарекомендував себе як ефективна структура, яка не лише популяризує українське мистецтво, музику й сучасну культуру за кордоном, а й формує нові підходи до презентації національної ідентичності через креативні інструменти.

Разом з тим, для подальшого якісного розвитку пісенної дипломатії необхідне розширення інституційної присутності України на глобальному рівні. Йдеться про створення постійно діючих представництв Українського інституту у ключових країнах-партнерах, за аналогією з діяльністю Британської ради, Гете-Інституту чи Французького інституту. Такі представництва стали б майданчиками для сталого міжкультурного обміну, презентації українського пісенного продукту, підтримки молодих виконавців і налагодження зв'язків з впливовими іноземними культурними акторами.

Одним з прикладів заохочення та просування пісенної дипломатії можна назвати випадок в українському гурті “ДахаБраха”. На своєму концерті в Києві 31 травня 2025 року вони отримали найвищу культурну відзнаку Франції-кавалери Ордену Мистецтв та Літератури. Орден музикантам вручив посол Франції Гаель Весьєр, за видатний внесок у розвиток української культури та збереження української ідентичності у спротиві.

У контексті зростання ролі пісенної дипломатії як інструмента зовнішньої політики України, виконання композицій іноземними мовами українськими виконавцями є явищем, що потребує глибокого аналізу з точки зору балансування між культурною ідентичністю та ефективністю міжнародної комунікації.

З одного боку, використання іноземних мов (зокрема англійської) суттєво розширює аудиторію та дозволяє донести меседжі української культури, історії, боротьби за свободу до глобального слухача, особливо в умовах війни, коли пісенне слово виконує ще й функцію інформаційного опору. З іншого боку,

постає ризик втрати автентичності й культурної впізнаваності, адже національний культурний продукт, відчужений від рідної мови, може сприйматися як частина загального світового тренду, а не як унікальне явище.

Це створює певну дилему: або акцентувати на автентичності через українську мову і нести ідентичність у її повноті, або адаптуватися до вимог глобального музичного ринку, використовуючи англomовний контент. Особливо яскраво це проявляється у виступах на міжнародних платформах, таких як Євробачення, де композиції іноземною мовою часто мають більші шанси на успіх, але втрачають елемент етнокультурного маркера [31, с. 178].

У контексті розвитку пісенної дипломатії як складової сучасної культурної дипломатії України, особливо в умовах збройної агресії Російської Федерації, відбувається актуалізація її ролі як стратегічного інструменту зовнішньої політики. У реаліях третьої хвилі глобалізації, що супроводжується трансформацією суспільства з індустріального до інформаційного типу, саме пісенна дипломатія, як одна з форм публічної комунікації, здатна ефективно впливати на формування міжнародного іміджу держави, залучаючи аудиторію через універсальну мову музики.

Використання новітніх технологій і цифрових платформ дозволяє українським виконавцям та проєктам досягати глобального охоплення, миттєво поширювати пісенні наративи, що транслюють ідеї свободи, гідності, спротиву агресії й утвердження європейських цінностей.

Такі меседжі є особливо актуальними на тлі триваючої війни, коли Росія активно застосовує інструменти пропаганди й дезінформації. У цьому контексті пісенна дипломатія, як частина ширшої стратегії культурної дипломатії, стає не лише засобом м'якої сили, а й інструментом інформаційного спротиву, здатного формувати міжнародне співчуття, солідарність і політичну підтримку України.

Попри окремі успіхи в просуванні української культури за кордоном, пісенна дипломатія все ще не є частиною цілісної, інституціоналізованої політики. Державна підтримка культурно-інформаційних центрів при дипломатичних представництвах залишається фрагментарною, а самі ці центри

потребують кардинального оновлення, модернізації та кадрового перезавантаження.

Водночас вже існують зачатки мереж горизонтальних суб'єктів пісенної дипломатії - українських музикантів, митців, культурних менеджерів, громадських організацій та експатів, які реалізують міжнародні проєкти без прямої участі держави. Прикладом цього є діяльність глобальної мережі «Global Ukrainians», участь українських артистів у знакових європейських і світових музичних подіях, таких як «Євробачення», фестивалі «SXSW», «Reeperbahn», «Eurosonic», які слугують потужним каналом музичного дипломатичного впливу.

Щоб пісенна дипломатія перетворилася на системний інструмент просування культурних і геополітичних інтересів України, необхідно внести її до стратегії зовнішньої політики як важливий вектор м'якої сили. Для цього потрібно, по-перше, переглянути законодавче підґрунтя, включаючи оновлення «Положення про Міністерство закордонних справ України», аби закріпити в ньому курс на культурну та зокрема пісенну дипломатію. По-друге, - створити кваліфікаційні критерії для керівників культурно-інформаційних центрів, передбачити сталі механізми фінансування, підтримати аналітичну та моніторингову діяльність у сфері культурного експорту.

Слід враховувати і внутрішній вимір пісенної дипломатії. Домашня публічна дипломатія, що включає культурну інтеграцію між регіонами України, сприяє укріпленню національної єдності, що є критично важливим в умовах війни. Такі ініціативи, як резиденції для музикантів, програми на кшталт «Культурна столиця України» чи регіональні культурні платформи, формують стабільний культурний фундамент, з якого можна формувати й міжнародну пісенну присутність.

Нині бренд України у світі, попри високу впізнаваність, часто асоціюється із війною, кризами та руйнуванням. Саме пісенна дипломатія - емоційно потужна, багатогранна та здатна викликати миттєву емпатію - може суттєво змінити ці уявлення, запропонувавши альтернативний наратив про Україну як

про культурно розвинену, творчу, сильну і стійку націю. Прикладом є успішні пісенні ініціативи, які отримали міжнародне визнання - від виступу Kalush Orchestra на «Євробаченні» до перформансів ДахаБраха, ONUKA чи «Хореї Козацької» на престижних світових сценах.

Отже, пісенна дипломатія має не лише потужний потенціал впливу, а й здатність стати невіддільною складовою іміджевої політики України. Для цього держава має забезпечити системний підхід, інституційну підтримку, прозорі механізми фінансування та постійний діалог з громадськими та культурними ініціативами. Лише за таких умов музичний голос України буде почутий у світі не як голос країни-жертви, а як голос нації, що гідно бореться, творить і змінює глобальний культурний ландшафт [31, с. 183-185].

Отже, на початку повномасштабного вторгнення Росії українські музиканти стали активними агентами пісенної дипломатії, транслюючи світу меседжі підтримки, боротьби й стійкості українського народу. Їхні виступи, благодійні тури та онлайн-ініціативи сприяли формуванню позитивного міжнародного іміджу України та мобілізації гуманітарної допомоги.

Сьогодні пісенна дипломатія продовжує відігравати важливу роль у просуванні культурного наративу України за кордоном. Участь українських артистів у престижних міжнародних подіях, активність у цифрових медіа та колаборації з іноземними виконавцями посилюють культурну присутність України у світі.

Основними викликами пісенної дипломатії залишаються відсутність системної державної підтримки, інституційної інтеграції та стратегічного бачення. Водночас перспективи її розвитку пов'язані з активізацією культурної політики, посиленням міжнародної співпраці та включенням пісенної дипломатії до зовнішньополітичної стратегії України як інструменту м'якої сили.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження пісенної дипломатії України дало змогу глибоко зануритися в природу, механізми функціонування та потенціал цього унікального феномена на перетині культури та зовнішньої політики.

Питання ролі музики як каналу міжкультурної комунікації, інструмента «м'якої сили» та засобу формування позитивного іміджу держави лише починають займати своє місце в наукових студіях. Джерельна база дослідження, що охоплює як праці з культурної дипломатії загалом, так і приклади конкретних проявів пісенної дипломатії, засвідчує актуальність та недостатню систематизацію цього напрямку. Особливу увагу приділено міждисциплінарному підходу, адже пісенна дипломатія органічно поєднує елементи мистецтва, комунікації, політики, історії, соціології та міжнародних відносин.

У контексті культурної дипломатії пісенна дипломатія виступає як специфічний, але надзвичайно дієвий інструмент, що апелює не лише до раціонального, а й до емоційного сприйняття. Вона формує образ держави як відкритої до світу, культурно багатой, автентичної та глибоко вкоріненої у власні традиції.

Пісня, особливо коли вона має емоційне або наративне навантаження, здатна не тільки доносити меседжі, а й закарбовуватися в колективній пам'яті, зберігаючи історичні сенси, національні травми та героїку. Методологія дослідження пісенної дипломатії включає аналіз текстів пісень, їхнього контексту виконання, впливу на аудиторію, реакції міжнародної спільноти та ролі виконавців як носіїв національного наративу. Також важливими є методи порівняльного аналізу, інтерпретації, кейс-стаді та дискурс-аналізу, які дозволяють виявити глибші смисли музичного продукту в політичному вимірі.

Пісенна дипломатія є складовою сучасної зовнішньої політики, що дедалі більше спирається на інструменти культурного впливу, здатні зміцнювати довіру, формувати сталі партнерства та руйнувати стереотипи. Через участь у міжнародних музичних подіях, фестивалях, конкурсах та інформаційно-

культурних кампаніях українські виконавці стають справжніми культурними амбасадорами держави.

Їхній внесок у промоцію України як вільної, демократичної, творчої країни є неоціненним. Музика, зокрема пісенна творчість, дозволяє Україні займати гідне місце в глобальному культурному просторі.

Важливою є історична динаміка розвитку пісенної дипломатії України з моменту здобуття незалежності. На початкових етапах незалежності спостерігалось прагнення до збереження автентичної традиції, репрезентації фольклору, етно співів, національного мелосу. Проте з часом українська музика почала експериментувати, поєднувати елементи традиційного та сучасного, класики й популярної культури, національного з універсальним.

Завдяки таким трансформаціям пісенна дипломатія почала виходити за межі етнографічного репертуару і набула поліфонічності, здатності звертатися до ширших аудиторій. Саме через музику українські митці формували імідж держави не лише як жертви агресії, а як потужного суб'єкта культурного творення та опору.

Пісенна дипломатія виявила свою особливу силу після 2014 року, а з початком повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році вона перетворилася на справжній культурний фронт. Відомі виконавці, колективи, незалежні артисти почали використовувати свою творчість як спосіб підтримки армії, привернення уваги до гуманітарної кризи, збору коштів, формування правильного інформаційного поля. Їхні пісні стали гаслами спротиву, відлунням болю та символами незламності. Пісня в таких умовах не просто мистецтво, а акт політичного спротиву, національного ствердження й міжнародної солідарності.

Станом на сьогодні пісенна дипломатія набуває все чіткіших рис інституційного оформлення. Зростає роль спеціалізованих організацій, які займаються промоцією української культури за кордоном. Активізується співпраця між державними інституціями, незалежними митцями та громадянським суспільством. З'являються нові формати - онлайн-концерти, музичні кампанії, міжкультурні колаборації, які дають змогу охоплювати

широку міжнародну аудиторію. Проте все ще бракує комплексної державної стратегії з розвитку пісенної дипломатії, що охоплювала б питання освіти, інфраструктури, міжнародних культурних обмінів, фінансування та правової підтримки митців.

Основними викликами пісенної дипломатії залишаються відсутність системної державної підтримки, інституційної інтеграції та стратегічного бачення. Незважаючи на активність окремих артистів та ініціатив громадянського суспільства, пісенна дипломатія в Україні досі не має чітко визначеного місця у загальнонаціональній зовнішньополітичній стратегії. Вона функціонує радше як спонтанна, емоційно заряджена реакція на кризові події, ніж як цілісний механізм культурного впливу, який діє на основі планування, державної координації та фінансового забезпечення.

Бракує спеціалізованих програм підтримки українських музикантів для участі у міжнародних заходах, а також дієвих платформ для просування національного музичного продукту за кордоном. Крім того, відсутність тісної взаємодії між Міністерством закордонних справ, Міністерством культури та іншими дотичними структурами не дозволяє розгорнути комплексну дипломатичну кампанію за участю виконавців і продюсерських центрів.

Водночас перспективи розвитку пісенної дипломатії пов'язані з активізацією культурної політики, посиленням міжнародної співпраці та включенням пісенної дипломатії до зовнішньополітичної стратегії України як інструменту м'якої сили. Такий підхід передбачає створення довгострокових програм підтримки культурного експорту, розширення представництва української музики на міжнародних фестивалях і шоукейсах, а також запровадження спеціальних дипломатичних місій культури, які поєднуюватимуть функції представництва, комунікації та культурного діалогу. Важливим чинником успішного розвитку є також стимулювання партнерства з іноземними інституціями, фондами, медіа та культурними центрами, що дозволить не лише розширити аудиторію, а й підвищити впізнаваність українських виконавців як носіїв автентичної культурної традиції.

У сучасному глобалізованому світі, де культурні символи відіграють ключову роль у формуванні іміджу держав, пісенна дипломатія здатна стати ефективним каналом комунікації, зокрема у країнах, де традиційна політична дипломатія стикається з обмеженнями. Інтеграція пісенної дипломатії до системи культурної та публічної дипломатії України дозволить не лише просувати позитивний образ держави, але й забезпечити стійку підтримку її політичних та гуманітарних пріоритетів на міжнародному рівні.

Окрім цього, варто враховувати і зовнішні виклики - зростання конкуренції на глобальному культурному ринку, необхідність постійного оновлення форматів і каналів комунікації, складність прориву у західний інформаційний простір з унікальним українським контентом, що нерідко вимагає адаптації до локальних стандартів, збереження автентичності при цьому. Також мають місце інформаційні атаки з боку держави-агресора, яка намагається дискредитувати українських митців та їхні меседжі, використовуючи дезінформацію і маніпуляції.

Попри всі ці виклики, перспективи пісенної дипломатії України залишаються надзвичайно широкими. Українська музика, багата за стилями, глибока за змістом і сильна емоційно, здатна ефективно представляти країну у світі. Її сила - в автентичності, гнучкості, емоційному посиленні, здатності розповідати про складні речі простими засобами. Музика в українському контексті стала не лише засобом культурної самоідентифікації, а й могутнім інструментом наративного впливу, що дозволяє комунікувати правду про війну, боротьбу, гідність та надію.

Завдяки активному залученню митців, підтримці на міжнародному рівні, створенню інституційних платформ та механізмів, а також послідовній державній політиці, пісенна дипломатія може стати невід'ємною частиною української стратегії м'якої сили.

У довгостроковій перспективі це дозволить не лише формувати позитивний імідж України, але й зміцнювати її культурну присутність у світі, створювати нові партнерства, розширювати гуманітарний простір співпраці та

закладати основи для глибшого порозуміння між народами через музику як універсальну мову людства. Інтеграція пісенної дипломатії у зовнішньополітичні пріоритети держави здатна стати тим додатковим, проте дуже ефективним ресурсом, що зміцнюватиме позиції України у глобальному світі не лише через силу зброї, а й через силу культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Браніцька Т., Кащенко Н., Кухар І. Культурна дипломатія як інструмент публічного управління сучасної європейської держави // *Наукові перспективи. Серія: Державне управління*. — 2021. — Вип. 7(13). — С. 21–33.
2. Драч В. В. Культурна дипломатія в умовах глобального розвитку суспільств // *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. — 2024. — № 2. — С. 33–38.
3. Іваницький А. І. Українська музична культура в контексті культурної дипломатії. *Культура і сучасність*. 2019. № 2. С. 45–49.
4. Комар Р. О., Солових Є. М. Кінофестиваль як інструмент «м'якої сили» культурної дипломатії у міжнародних відносинах // *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. — 2020. — № 1(20). — С. 117–129.
5. Мателешко Ю. Особливості, тенденції та перспективи розвитку інституційних та нормативно-правових засад культурної дипломатії України. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2022. № 2 (29). С. 49–58.
6. Меженська О. В., Вовк С. О., Новоскольцева Л. О. Українська дипломатія: від незалежності до сучасних викликів. *Серія: Історія. Політологія*. 2024. № 39. С. 96–119.
7. МЗС України / Виступи та офіційні повідомлення. URL: <https://mfa.gov.ua> (дата звернення: 06.05.2025).
8. Мистецькі фестивалі України. URL: <https://gallery101.com.ua/art-festivals-ukraine/> (дата звернення: 2025.04.14).
9. Най Дж. С. *М'яка сила: засіб досягнення успіху у світовій політиці* / Джозеф С. Най ; пер. з англ. К. Демидюк. Київ : Основи, 2007. 192 с.
10. Пісенна творчість нашого народу / *Голос України*. URL: <https://www.golos.com.ua/article/326758> (дата звернення: 2025.04.14).

11. Політика культурної дипломатії: стратегічні пріоритети для України: зб. наук.-експерт. матеріалів / за заг. ред. О.П. Розумної, Т.В. Черненко. К.: НІСД, 2016. 92 с.
12. Поліщук О. С. Сучасні виклики української дипломатії в умовах північноатлантичної інтеграції. *Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Житомир, 2023 рік 7-8 груд. Житомир: Житомирська політехніка, 2023. С. 509–513.
13. Полякова Ю. В., Шайда О. Є., Степанов А. В. Культурна дипломатія як інструмент міжнародної комунікації. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2023. № 71. С. 57–63.
14. Потороченко А. В. Менеджмент естрадної діяльності в контексті міжнародних зв'язків України: кваліф. Робота. магістр: арт менедж. та івент-техн. Київ, 2022. 82 с.
15. Про культуру: Закон України від 2010.12.14. № 2778–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> (дата звернення: 2025.05.06).
16. Проєкт «Як звучить Україна» (хронологія випусків). URL: <https://www.youtube.com/@ukryoutubeproject/featured> (дата звернення: 2025.04.14).
17. Процюк М. В. Публічна і культурна дипломатія як засіб м'якої сили України: запозичені моделі, реальні кроки та стратегічні пріоритети. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2016. № 23 (2). С. 21–28.
18. Редя В. Музика в культурній дипломатії сучасної України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2024. № 48. С. 153–160.
19. Результати конференції «Співпраця заради стійкості» / Декларація щодо посилення стійкості культурного сектору в Україні. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/rezultaty-konferencziyi-spivpraczya-zarady-stijkosti-uhvaleno-deklaracziyu-shhodo-posylennya-stijkosti-kulturnogo-sektoru-v-ukrayini/> (дата звернення: 2025.03.24).

20. Ржевська Н. Ф. Культурна дипломатія України: сучасний стан та перспективи. *International relations, part «Political sciences»*. 2018. № 18–19. С. 1–12.
21. Рухатися вперед. Як волонтери, артисти і музиканти продовжують розвивати українську культуру під час війни. URL: <https://forbes.ua/lifestyle/rukhatisya-vpered-yak-volonteri-artisti-i-muzikanti-prodovzhuyut-rozvivati-ukrainsku-kulturu-pid-chas-viyni-intervyu-nazva-i-shchukariba-17102024-23010> (дата звернення: 2025.04.14).
22. Сербіна Н. Ф., Кучмій О. П. Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасної європейської держави // *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. — 2020. — № 145. — С. 42–49.
23. Скороходова Д. Д. Видатні українські естрадні співаки кінця ХХ століття та їх роль в культурному житті України: кваліф. робота. магістр: муз. мистецтво / наук. кер. В. І. Степурко. Київ, 2021. 82 с.
24. Стасевська О. А., Маланчук І. І. Культурна дипломатія: симбіоз культурного та правового потенціалу. *Право та інновації*. 2021. №1 (33). С. 89–95.
25. Стратегія комунікацій у сфері європейської інтеграції України на 2021–2027 роки: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2021.03.31 № 588–р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2021-p>
26. Суспільне / *Аналітика та інтерв'ю*. URL: <https://suspilne.media> (дата звернення: 2025.05.06).
27. Тістик Р. Сучасні підходи у вивченні дипломатії. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2024. № 49. С. 153–164.
28. Український інститут / *Звіт за 2022 рік*. URL: <https://ui.org.ua/reports> (дата звернення: 2025.05.06).
29. Український культурний фонд. *Річний звіт за 2022 рік*. URL: <https://ucf.in.ua/library/reports> (дата звернення: 2025.05.06).

30. Участь України у діяльності ЮНЕСКО. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/yunesko/uchast-ukrayini-u-diialnosti-yunesko> (дата звернення: 2025.03.24).
31. Ходченко О., Коверська А. Конкурс «Євробачення» як інструмент культурної дипломатії. *Problems of World History*. 2024. № 25. С. 176–190.
32. Хоменко А. І. Українська естрада як інструмент зовнішньої комунікації. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2023. № 155. С. 79–84.
33. Ціватий В. Публічна дипломатія: традиції, тренди та виклики (досвід і пріоритети для України). *Зовнішні справи*. 2014. № 6. С. 32–36.
34. Швець М. Культурно-мистецькі практики України в контексті євроінтеграційних процесів: сучасний стан. *Культура і сучасність*. 2024. № 2 (26). С. 89–97.
35. Barghoorn F.C. / *The Soviet Cultural Offensive: The Role of Cultural Diplomacy in Soviet Foreign Policy*. Princeton: Princeton University Press. URL: https://books.google.com.ua/books/about/The_Soviet_Cultural_Offensive.html?id=iaUqAAAAYAAJ&redir_esc=y (дата звернення: 2025.04.14).
36. Deutsche Welle / *DW Українською*. URL: <https://www.dw.com/uk> (дата звернення: 2025.05.06).
37. European Broadcasting Union / *Eurovision Song Contest Reports*. URL: <https://eurovision.tv/about> (дата звернення: 2025.05.06).